

Địa danh "Bãi Cát Vàng" trong sách

Tác Giả: Phạm Hân

Thứ Tư: 20 Tháng 4 Năm 2011 05:17

Ngày nay nói đến hai chç Hoàng Sa thì ai cũng hiểu đó là một trong hai quần đảo ở Biçn Đông và là lãnh thổ Việt Nam từ nhiều thế kỷ nay.

Nhưng nói đến địa danh Bãi Cát Vàng hiện không phải ai cũng còn biết.

Hoàng Sa năm 1959. Ảnh: Tập san Sç Địa số 29.

Thực vậy, địa danh Bãi Cát Vàng thuộc Việt Nam xưa dùng để chỉ quần đảo san hô ở Biçn Đông từ lâu đã dần biến mất sau khi địa danh âm Hán Việt Hoàng Sa (Cát vàng) được dùng thay tên Nôm Bãi Cát Vàng vào đầu triều Nguyễn.

Ngày nay, người ta chỉ tìm thấy địa danh Bãi Cát Vàng được người Việt Nam xưa dùng để chỉ quần đảo san hô ở Biçn Đông là xuất phát từ địa tầng học và cấu tạo (mảnh vỡ san hô) và màu sắc (màu vàng nhạt) của các đảo san hô mà họ quan sát được trong quá trình khai thác quần đảo này.

Địa danh Bãi Cát Vàng là đầu tiên xuất hiện trên tập bản đồ thế giới hiện hành thuộc sách Việt Nam hội đồ thế kỷ XVII, do Đç Bá Công Đç soạn vào năm Chính Hoà thứ 7 (1686)(1).

Tập bản đồ này được biên tập trong bộ sưu tập bản đồ mang tên Thiên hạ bản đồ, khuyết danh, A.2628, có niên đại sau đời Vĩnh Thịnh (1705-1719).

Quyển 1 thế giới giao thông từ kinh thành Thăng Long đến nước Chiêm Thành (lúc này, nước Chiêm Thành đã vào phía tây sông Phan Rang).

Phía trên bản đồ, tác giả ghi chú: "Bãi Cát Vàng dài chừng 400 dặm (2) rộng 20 dặm, tức là Đç

Địa danh "Bãi Cát Vàng" trong sách

Tác Giả: Phạm Hán

Thứ Tư: 20 Tháng 4 Năm 2011 05:17

Chiêm đ̣n c̣a Quỵt Mông(3). Gió tây nam, thuỵn đi ằ bên trong trôi ḍt ằ đó, gió đông ḅc thuỵn đi (bên ngoài) trôi ḍt ằ đó, ng̣i i đ̣u cḥt đói, c̣a c̣i đ̣ ṿt đ̣ ḷi ṇi đó. Hàng năm, mùa đông, (Chúa Nguỵn) cho 18 chịc thuỵn đ̣n ḷy vàng ḅc. Ṭ c̣a Đ̣i Chiêm đ̣n đó ṃt ngày ṛi. Ṇi đó sinh ṣn đ̣i ṃi”.

Ṭp ḅn đ̣ do Đ̣ Bá Công Đ̣o tḥc hịn trên đ̣y ṿ sau biên ṭp trong các ḅ ṣu ṭp ṿ ḅn đ̣ nḥ Tọn ṭp Thiên Nam ḷ đ̣ tḥ c̣a Đ̣ng Nḥ Ng̣c năm C̣nh Ḥng tḥ 31 (1770), An Nam hình tḥng đ̣ (khuỵt danh) có niên đ̣i khọng cụi tḥ ḳ XVIII. Ḥng Đ̣c Ḅn đ̣ (khuỵt danh) có niên đ̣i sau năm Ṭ Đ̣c tḥ 9 (1856). Trên các ḅ ṣu ṭp này, ḷi chú gịi c̣a tác gị đ̣ c̣ chép ḷi ṭng ṭ.

Địa danh Bãi Cát Vàng xụt hịn ḷn tḥ 2 trên Giáp Ng̣ Bình Nam đ̣, ṃt ḅn đ̣ tình báo do Đoan qụn công Bùi Tḥ Đ̣t ṿ dâng chúa Tṛnh năm Giáp Ng̣ (1774) khi ông gị cḥc Đ̣c tṛn Ngḥ An, pḥc ṿ cho cục Nam tịn c̣a Chúa Tṛnh năm đó.

Trên ḅn đ̣, Bãi Cát Vàng đ̣ c̣ ṿ ṭng tṛng ḅng hình ḅu ḍc ṇm gịa Cù Lao Chàm và Cù Lao Ré (đ̣ c̣ ṿ đ̣i i đ̣ng nḥng qụ núi) bên ngoài ḅ bịn huỵn Bình Ṣn, pḥ Qụng Nghĩa (nay là ṭnh Qụng Ngãi).

Ṭng “Bãi Cát Vàng” xụt hịn ḷn tḥ 3 trong Pḥ Biên ṭp ḷc c̣a Lê Quý Đôn (1776). ằ đây ṭng này đã đ̣ c̣ ṣ đ̣ng đ̣ cḥ đ̣o san hô trong các qụn đ̣o san hô, trong câu: “Trong đ̣o có bãi cát vàng, dài cḥng ḥn 30 đ̣m ḅng pḥng ṛng ḷn, ṇc trong sụt đ̣y”.

Sang tḥi Nguỵn, địa danh cḥ Nôm Bãi Cát Vàng đ̣ c̣ thay ḅng hai ṭ cḥ Hán là Hoàng Sa (cát vàng).

Ngày nay, Bãi Cát Vàng tuy cḥ còn là ṃt địa danh trong ḷch ṣ, nḥng nó có giá tṛ trong vịc cḥng minh cḥ quỵn Vịt Nam đ̣i ṿi hai qụn đ̣o ằ Bịn Đông, ṭ tḥ ḳ XVII đã đ̣ c̣ nhà ṇc phong kịn Vịt Nam khai thác và đã tṛ thành ṃt ḅ pḥn c̣a lãnh tḥ Vịt Nam.

CHÚ THÍCH:

Đã a danh "Bãi Cát Vàng" trong sách

Tác Giả: Phạm Hân

Thứ Tư, 20 Tháng 4 Năm 2011 05:17

---

(1) Xem bài "Tìm hi u niên đ i c a to n t p thiên Nam t chí l đ th " c a Phạm Hân, T p chí Hán Nôm s 1 (18) 1994.

(2) 1 d m = 1/2 km.

(3) Trên b n đ là "c a Sa Mông", trên các d b n v sau là "C a Sa Vinh", này là c a Sa Hu nh.

(4) Trên b n đ không có đ a danh nay. Trên các d b n v sau là "C a Sa K", này v n mang tên này, n m gi a xã An H i (b c), và An Vĩnh (nam) Mũi Ba Làng An.

Nguồn: T p chí Hán Nôm s 1 năm 1995.

*Tác gi Phạm Hân (đã m t), tên th t là Phạm Kim Hùng, cán b Ban Biên gi i.

Không nh đ o Hoàng Sa (Pattle) v i nh ng c s quân s , khí t ng c a Vi t Nam nh ch p năm 1968. Nguồn: T p san S Đ a s 29.

<http://nguyentuan.blogspot.com/2011/04/hoang-sa-bai-cat-vang.html>